

mūsu sadarbības partneri kooperatīvu *Kuziks*. Šajos reģionos bija sakrājis pietiekami liels mūsu biedru skaits jeb tā sauktā kritiskā masa, tāpēc tika lemts par elevatoru būvi. LATRAPŠ gadījumā ir tā, ka katru elevatoru būvē konkrētā reģiona biedri, investējot savus līdzekļus, kas nekādā ziņā netiek ņemti no graudu naudas. Šobrīd, raugoties uz Latvijas karti, jāsecina, ka elevatoru pārklājums ir diezgan blīvs, tāpēc, visticamāk, nez vai vēl kādu būvēsīm. Turklāt ir arī jāreķina, vai un kā šie objekti atmaksāsies, jo arī paši zemnieki savās saimniecībās būvē graudu kaltes un elevatorus, un mums tas jāņem vērā. Uzbūvētie objekti nevar stāvēt pustukši.

Graudu ražošanas apjomi kopumā aug ātrāk, nekā spējam sabūvēt elevatorus, taču patlaban mūsu graudu pieņemšanas jaudas ir pietiekami lielas. Jā, karstākajā ražas vākšanas laikā pie mūsu punktiem mēdz sastāties gara rinda, taču tā nestāv uz vietas.

Joprojām uzskatu, ka varam Latvijā izaudzēt sešus miljonus tonnu graudkopības produkcijas, kurā ietilpst arī zirņi, pupas u. c. Un varam to izdarīt, nekaitējot dabai un citām augkopības nozarēm, kā arī netraucējot bioloģiskajai lauksaimniecībai. Taču problēmu, protams, radīs šīs nokultās ražas pieņemšana un uzglabāšana. Pagaidām nevienam tādu jaudu nav. Bet, ja nonāksim šāda fakta priekšā, gan risinājumu atradīsim.

– Vai graudu cenu ietekmē kooperatīvu klātbūtne?

– Visticamākajā veidā. Graudkopji iegūst labo graudu cenu, tikai pateicoties kooperatīviem, kas šo tirgu regulē. Ja nebūtu kooperatīvu, graudu tirgus ne tuvu nebūtu zemniekiem tik labvēlīgs, jo Latvijā ir gana daudz ārvalstu kompāniju, kas iepērk graudus un kuras labprāt to darītu par zemākām cenām. Latvijās zemnieku labklājība viņus īpaši neinteresē.

Kooperācija varbūt nav vajadzīga lielsaimniecībām, kas pašas prot atrast savus partnerus un vienoties ar tiem, jo var piedāvāt pietiekami lielu produkcijas apjomu. Kooperācija vairāk vajadzīga mazajām un vidējām saimniecībām, kas pašas par sevi nevar pastāvēt. Lielsaimnieks pats ir biznesmenis, kas prot tirgoties, bet kooperatīvs ar tirgošanos neno darbojas. Kooperatīva uzdevums ir nevis nopirkt no saviem biedriem produkciju, bet gan to iespējami labi pārdot, lai varētu viņiem biedriem samaksāt labu cenu. Un nevis ietirgot biedriem kādas lauksaimniecības preces, bet gan apgādāt viņus ar precēm, kas nepieciešamas produkcijas ražošanai.

– LATRAPŠ piedāvā zemniekiem arī sēklas. Vai godīgi nomaksājat arī selekcionāru autoratlīdzības?

– Mēs ļoti stingri to ievērojam un principiāli maksājam autoratlīdzības. Gadās, ka

sēklu tirgotāji manipulē ar tirgiem, jo vienas un tās pašas sēklas, piemēram, Polijā var nopirkt lētāk nekā Latvijā, bet tirgus paliek tirgus. Mēs sadarbojamies ar oficiālajiem sēklaudzētājiem, kuri godīgi nomaksājuši autoratlīdzības. Ja graudaudzētājs pavairo sēklu savām vajadzībām un autortiesību atlīdzību nemaksā, tas gan ir šā zemnieka sirdsapziņas jautājums.

Vispār šī tēma nav vienošmīga. Domāju, Latvijā kopumā vismaz 60% ir pašpavairotā sēkla, par kuru, visticamāk, autoratlīdzība netiek maksāta. Tas Latvijā ārvalstu sēklu ražotāju acīs padara visai nepievilcīgu, un par oriģinālajām sēklām tādējādi no mums prasa lielāku samaksu. Respektīvi, mums jāsamaksā autoratlīdzība arī par tiem, kuri nemaksā. Bet, protams, ne jau Latvija viena pati tāda, pirātiskie un puspirātiskie sēklu tirgi ir arī citās valstīs, tostarp Vācijā. Tas gan nav attaisnojums. Bet jāatzīst, ka dažkārt šīs atlīdzības tiešām ir nesamērojamas. Un tas savukārt saistīts tieši ar to, ka nemaksā visi. Sanāk tāds riņķadancis. Bijuši gadījumi, ka ārvalstu firmas mums pat atsaka pārdot kādu ražīgu, perspektīvu šķirni tieši mūsu attieksmes pret autoratlīdzībām dēļ.

Diemžēl, manuprāt, saprātīgais risinājums, ka autoratlīdzības būtu jāatskaita automātiski no platīmaksājumiem tiem, kuri grāsās kaut ko sēt, neguva atbalstu Saeimā. Nostrādāja zemnieku lobījs, selekcionāriem lobija nav. Tāpēc arī mūsu pašu selekcionāri nevar pienācīgi attīstīties un virzīties uz priekšu, jo viņiem trūkst resursu. Zemnieki selekcionāriem prasa mūsu apstākļiem piemērotas šķirnes, bet grib, lai tās tiek radītas teju par velti. Tā nenotiek.

– Ar ko LATRAPŠ 20 gadu pastāvēšanas laikā var īpaši lepoties?

– Par lielāko sasniegumu uzskatu tieši to, ka LATRAPŠ, izejot cauri dažādām krīzēm un citām peripetijām, tomēr ir diezgan veiksmīgi izdzīvojis, neraugoties uz to, ka brīžiem bija jāstāpjas pat ar megagrūtībām. Tas nozīmē, ka esam izveidojuši brīnišķīgu komandu, kurai pateicoties tas bija iespējams.

– Vai vari minēt arī kādas lielākās neveiksmes vai kļūmes, kas 20 gadu laikā pieļautas?

– Visādi gadījumi bijuši, tostarp neveiksmīgi, taču katru šādu gadījumu uzskatu kā koridoru, kam jāiziet cauri, lai nokļūtu nākamajā telpā. Katrs savā darbībā saskaras gan ar veiksmīgiem, gan neveiksmīgiem darījumiem, bet es uz tiem neraugos kā uz kļūmēm, jo no šīm kļūmēm rodas vērtīgas atziņas, kas vēlāk noved pie pozitīvām lietām. Kļūdas neļauj atslābt, tās liek vislaik kustēties, jo nekustoties nevar tikt uz priekšu.

Protams, ir dzirdēti pārmetumi no biedriem par neveiksmīgās rūpnīcas *Latvijas piens*

atbalstīšanu. Grūti pateikt, vai graudkopības kooperatīviem tas bija vai nebija jādara. Mēs drīzāk atbalstījām ideju par Latvijas pien-saimnieku kooperatīviem piederošu pārstrādes uzņēmumu. Tā bija ļoti laba un vajadzīga ideja. Un arī LATRAPŠ biedri ar savu balsojumu to atbalstīja. Taču mēs bijām gatavi atbalstīt rūpnīcu, nevis neprasmīgu tās vadīšanu, kas noveda pie tā, ka zemnieki savu piena pārstrādes uzņēmumu zaudēja. Tomēr acīmredzot tas bija pasākums, kam bija jāiziet cauri, lai gūtu kādu mācību. Un jābūt gataviem, ka šādi gadījumi būs vēl un vēl...

– Kādi šobrīd ir lielākie lauksaimnieku izaicinājumi?

– Uzreiz gribu teikt – klimats tas nav, jo mainīgais klimats ir lauksaimnieku ikdiena, ar ko jāreķinās. Nekas nenotiek vienā dienā vai vienā sezonā, viss notiek pakāpeniski, un visām izmaiņām mēs visi arī pakāpeniski ejam līdzi. Mani vairāk uztrauc šie populistiskie pseidozaļie virzieni. Tie, kas ir saprātīgi un loģiski, tiem, protams, jāseko. Savus biedrus arī aicinām domāt par saimniekošanas metodēm un vidi, ko atstāsim saviem bērniem un mazbērniem. Tas ir svarīgi. Tāpēc uzskatu, ka tieši vides jautājums ir un būs lielākais izaicinājums – gan pašu saimniekošanā, gan komunikācijā ar sabiedrību.

– Kādus tu gribētu redzēt Latvijas laukus, un cik lielā mērā tie šobrīd atbilst šim redzējumam?

– Atzīstos, ka pirms vairākiem gadiem uzskatīju, ka lieli, plaši labības un citu sējumu lauki, intensīva saimniekošana ir tieši tas, kas mums vajadzīgs. Tagad esmu kļuvis piezemētāks un zaļāks. Latvijas laukus, ainavu salīdzinātu ar smalku dāmiņu, kas prasa arī smalku, saudzīgu attieksmi. Ir arī daudz lielsaimniecību, kas savu nopelnīto naudu labprāt iegulda apkārtējās vides labiekārtošanai, uzlabošanai, ainavas izveidei. Draudu te saskatu apstākļi, ka šīm saimniecībām var nebūt pēcteču un tās var nonākt ārzemnieku rokās, jo vietējais saimnieks tās diezin vai spēs nopirkt. Tādējādi tās kļūs par izteiktām investīciju saimniecībām, kur katram hektāram jānes peļņa. Ne par kādu ainavu neviens vairs nerūpēsies. Citur Eiropā nevar saimniekot, nedzīvojot pašam uz vietas. Bet pie mums mierīgi var nopirkt saimniecību, noligt pārvaldnieku un vadīt to no citas valsts. Diemžēl.

Par visefektīvāko noteikti uzskatu ģimenes saimniecību, un tādu mums, par laimi, ir daudz. Taču nedomāju, ka jāuztur mazās saimniecības bez reāliem ienākumiem. Uzskatu to par nabadzības atbalstīšanu. Nedomāju, ka tādu neperspektīvu saimniecību arī gribēs turpināt uzturēt nākamās paaudzēs. **a**